

طرح ارتباط اولیاء و مربیان

در جهت شناخت مشکلات، نظم‌دهی به رفتار
و ایجاد عاداتهای مطلوب در دانش‌آموزان

رضا فرهادیان

برخوردار شود و به منتهای عاداتهای ارزشمند و پسندیده مجهز گردد. این امر، زمینه تجلی ایمان و گرایش به عزمی خلاق را در دانش‌آموز فراهم خواهد ساخت. دنیای کودک، دنیایی است مملو از صفا و صمیمیت، به دور از فریب و دغل و سرشار از شگفتی و زیبایی.

کودکان، جهان را با روحیه‌ای شاد و با چشمی پاک و بی‌آلایش می‌نگرند. حیلها و نیرنگها و پلیدیها و بی‌بندوباریها در آنان راهی ندارد. آنان پیش از آنکه با مشکلات و دشواریهای رفتاری بزرگترها رو به‌رو شوند، از

برقراری ارتباط صحیح و مطلوب با کودکان، نظم‌بخشی به رفتار و ایجاد عاداتهای خوب در آنان، مستلزم نگرش درست و وجود ارتباط مستمر میان والدین و معلمان و داشتن اطلاعات واقع‌بینانه از وضعیت رفتار و نحوه انجام تکلیف توسط دانش‌آموز در خانه است. بر اساس این بینش و با استفاده از روشهای دینی می‌توان در طول سال تحصیلی برنامه‌ریزی صحیحی تدارک دید تا دانش‌آموز از شخصیتی والاتر

همان اوان کودکی می‌توانند با برنامه‌ریزی صحیح والدین در زندگی، به تدریج به رفتار خود نظم و ترتیب دهند و زمینه رعایت مقررات را در خویشتن به‌وجود آورند.

اهداف طرح

- ۱- آگاهی از عملکرد دانش‌آموز در خانه؛
- ۲- ایجاد زمینه‌ای برای رفع مشکلات اخلاقی، نظم‌بخشی به رفتار و ایجاد عاداتی خوب؛
- ۳- ایجاد روحیه محاسبه و مراقبه در دانش‌آموز.

ضرورت طرح

بدون تردید، سعادت انسان در گرو تربیت صحیح و کسب عاداتی خوب و ارزشمند، در مسیر نیل به حیات طیبه است. یکی از ارزشهای تربیت اسلامی، اصل نظم و ترتیب و یافتن روحیه محاسبه و مراقبه در اعمال و رفتار خویشتن است. بنابراین باید از ابتدای ورود کودک به دبستان، برای پایه‌گذاری این اصل در روحیه و زندگی او، اهتمام کافی مبذول شود. اولین قدم در تربیت دانش‌آموزان، آگاهی از کیفیت عملکرد و واکنش‌های متقابل آنان در محیط خانه و مدرسه است. پس از این شناخت است که والدین و معلمان می‌توانند نسبت به رفتار دانش‌آموز برخوردی صحیح و قضاوتی درست داشته باشند. برنامه‌ریزی، نظارت، کنترل و هدایت رفتار کودک در خانه و مدرسه، موجب رشد اخلاقی و پیشرفت تحصیلی او می‌شود. مهمترین دوران شکل‌گیری رفتار و شخصیت کودک مربوط به دوره نوجوانی و دوره دبستان است. یک دانش‌آموز باید یاد

بگیرد که چه موقع درس بخواند، چه موقع بازی کند، چه موقع بخوابد، چه زمانی تکالیف خود را انجام دهد، چه موقع برنامه‌های مفید تلویزیون را نگاه کند و چه موقع به نظافت و بهداشت شخصی خود بپردازد. این امر کمک می‌کند تا وی در انجام کارها و فعالیتهای شخصی خود، منظم و مستقل و مسؤول بار آید. رعایت نظم، زمینه‌های موفقیت وی را در زندگی آینده تضمین خواهد کرد.

دانش‌آموزان هر جامعه سرمایه‌های آن جامعه به‌شمار می‌آیند و آنان کسانی هستند که در آینده مسؤولیت‌های سنگین و حساس اجتماعی و هدایت و سازندگی جامعه را به دوش خواهند کشید. پس بر ماست که به‌گفته امام راحل (ره)، آنان را از ابتداء خوب تربیت کنیم و برای انجام رسالت آینده‌شان آماده سازیم. طرح ارتباط اولیاء و مربیان وسیله‌ای است برای برقراری رابطه مداوم و مستمر بین خانه و مدرسه، در جهت شناخت مشکلات دانش‌آموزان، هدایت و نظم‌بخشی به رفتار و ایجاد عاداتی مطلوب در آنان.

برنامه طرح

- ۱- تنظیم و پیشنهاد زمان مناسب برای خواب دانش‌آموز؛
- ۲- تنظیم و پیشنهاد زمان مناسب برای انجام تکالیف درسی؛
- ۳- تنظیم و پیشنهاد زمان مناسب برای استفاده به‌موقع و صحیح از برنامه‌های تلویزیونی (برنامه کودک)؛
- ۴- توضیح اهمیت رعایت بهداشت و نظافت هفتگی (کوتاه کردن و مرتب کردن موی سر، کوتاه کردن ناخنها، استحمام، نظافت

لباس)؛

۳- دفترچه دانش‌آموزان کلاس اول را والدین و کلاسهای دوم و سوم و چهارم و پنجم را خود دانش‌آموزان علامت‌گذاری می‌نمایند.

۴- در صورتی که دانش‌آموز مسواک می‌زند و یا نظافت هفتگی را انجام می‌دهد، علامت مثبت (+) و هرگاه که آنها را انجام نمی‌دهد، هیچ‌گونه علامتی در دفترچه گذاشته نشود.

۵- وقتی که دانش‌آموزان در پایان هر شب، دفترچه یادداشت را به‌منظور امضا کردن، نزد والدین خود می‌برند، آنها باید سعی نمایند که با روحیه‌ای باز آنان را بپذیرند و از کارهای انجام شده تقدیر به عمل آورده، دفترچه را امضا کنند.

۶- معلمان باید دانش‌آموزان را نسبت به طرح و انجام وظایف خود کاملاً توجیه کنند و خاطر نشان نمایند که انجام این امور، صرفاً برای موفقیت و پیشرفت درسی و اخلاقی خودشان است و انجام ندادن آن باعث کسر نمره نمی‌شود و به نفع خود آنهاست که در زندگی شخصی خویش برنامه‌ریزی صحیح داشته باشند.

۷- معلمان محترم، روزانه دفترچه‌ها را در اوقات فراغت و یا زنگهای تفریح بازدید کرده، امضاء نمایند. پیشنهاد می‌شود ساعت ۷/۵ تا ۸ صبح را برای رسیدگی به دفترچه‌ها اختصاص دهند. معلم اگر به موارد خاصی برخورد نمود که لازم است در مورد آنها تذکر داده شود، با روی خوش، موضوع را با دانش‌آموز در میان می‌گذارد و در صورت نیاز با والدین وی تماس حاصل می‌کند. در صورت لزوم، معلم می‌تواند با نوشتن جملات زیبا در دفترچه دانش‌آموز، او را در انجام دادن وظیفه خود ترغیب نماید.

۸- بازدید روزانه معلم از دفترچه‌های یادداشت، آگاهی اولیه‌ای از گذران اوقات

۵- تبیین ارزش مسواک زدن پس از صرف هر غذا؛

۶- تشریح فعالیت‌های فوق برنامه؛ جهت‌دهی به اوقات فراغت و کلیه کارها و فعالیت‌های غیردرسی دانش‌آموز از قبیل: نماز گزاردن، قرآن خواندن، کمک به پدر و مادر، همکاری با برادر و خواهر، مطالعه غیردرسی، انجام کارهای دستی و ...

عوامل و امکانات اجرایی طرح

۱- مدیر، معلم، والدین، مربی پرورشی، دانش‌آموز؛

۲- دفترچه یادداشت، برگه راهنمای طرح و کتاب طرح ارتباط اولیاء و مربیان؛

۳- پوستر و پلاکارد و تهیه برنامه‌های نمایشی و تبلیغاتی در ارتباط با طرح در مکانها و زمانهای مناسب.

نحوه اجرای طرح

۱- تشکیل جلسات توجیهی توسط مدیر مدرسه برای والدین، معلمان و مربیان پرورشی درباره طرح، و مسأله برنامه‌ریزی برای اجرای موضوعات آن توسط دانش‌آموز؛

۲- پس از تسویه طرح توسط مدیر و هماهنگی با والدین و معلمان، دفترچه‌های یادداشت در اختیار دانش‌آموزان قرار خواهد گرفت. مدرسه باید وقت مناسبی برای خواب، انجام تکالیف، استفاده از تلویزیون و اوقات فراغت و مطالعه و تفریح را به خانواده‌ها پیشنهاد نماید. والدین با روحیه انعطاف‌پذیری باید سعی نمایند زمینه‌های انجام این برنامه‌ها را در خانه برای دانش‌آموز فراهم کنند.

انجام دادن کارهای خود خواهد شد.

۲- هرگز با زور و فشار و یا ارباب و تهدید، دانش آموز را مجبور به انجام دادن کاری نکنیم.

در مساوات زدن بموقع، نماز خواندن، رعایت بهداشت و نظم و انضباط و کارهای دیگر، قبل از گفتن، به آنها عمل نماییم و با عمل خود، برای آنان نمونه ای واقعی باشیم.

۳- با احترام، از نقاط قوت و کارهای خوب و رفتارهای مناسب کودکان، تجلیل به عمل آوریم و همیشه پس از انجام گرفتن هر کار خوب از آنان تقدیر نماییم.

۴- کمتر امر و نهی کنیم، بلکه با حُسن ظن نسبت به کودکان، همواره شرایط و زمینه های انجام دادن رفتار خوب را برای آنان فراهم نماییم.

۵- مهمترین مسأله در موفقیت اجرای طرح، نحوه برخورد پدر و مادر و معلم با دانش آموزان است. در برخورد با آنان، اصل محبت توأم با قاطعیت و همچنین در پی گیریها، اصل مدارا توأم با سعه صدر را نباید فراموش کرد.

۶- نباید بیش از اندازه نسبت به عدم انجام کاری توسط دانش آموز حساسیت نشان دهیم.

دانش آموز در منزل در اختیار او می گذارد و کمک می کند تا تذکرات و تصمیمات و قضاوت های معلم نسبت به دانش آموز منصفانه باشد.

۹- از طریق صفحات نظریه دفترچه، والدین و معلم می توانند یکدیگر را در جریان وقایع و یا تکالیفی که دانش آموزان باید انجام دهند قرار دهند و در مواردی که دانش آموز مشکلاتی دارد، توسط مربی پرورشی و با هماهنگی معلم، پی گیری های مستمری صورت گیرد.

۱۰- دانش آموزان باید همه روزه در مدرسه تکالیف خود را در دفترچه های یادداشت ثبت کنند.

۱۱- برای تشویق دانش آموزان به رعایت نظم و انجام دادن به موقع تکالیف، شایسته است که از دانش آموزان منظم و تلاشگر تقدیر به عمل آوریم. بدین ترتیب که در مرحله اول از آنان بخواهیم شرح موفقیت خود را در انجام دادن وظایف، برای دانش آموزان دیگر بازگو نمایند و چگونگی استفاده از اوقات فراغت خود را برای همسالان خود توضیح دهند. در مرحله دوم، برای تشویق، نام و نام خانوادگی دانش آموز، همراه با عکس وی در تابلوی اعلانات نصب شود. در مرحله سوم، از طرف کلاس و مدرسه به آنان مسؤلیتهایی واگذار شود و در مرحله چهارم، از طرف مدرسه به آنان لوح تقدیر داده شود.

روش اجرای طرح

۱- نظارت بر رفتار دانش آموزان و کنترل آن، باید به صورت غیرمستقیم و بموقع باشد. دخالت های بی مورد و تذکرات مکرر، سبب بی رغبتی دانش آموز نسبت به ثبت فعالیتها و

حک و اصلاحی که نسبت به طرح انجام گرفت و ارزیابی‌هایی که از نظریات و پیشنهادهای والدین و مربیان به عمل آمد، معلوم گردید که اگر طرح با اعتقاد و علاقه‌مندی والدین و معلمان، به‌نحو صحیح اجرا گردد (ارتباط خانه و مدرسه به‌طور مستمر ادامه یابد و با ظرافت پیگیری شود)، می‌تواند ما را در شناخت و رفع مشکلات دانش‌آموزان و همچنین ایجاد عاداتهای مطلوب و نظم‌بخشی به رفتار و شخصیت آنان یاری دهد. پژوهشی که همه ساله توسط مدرسه توحید به‌عمل آمده، نشان داده است دانش‌آموزانی که مشمول اجرای طرح واقع شده‌اند، نسبت به دانش‌آموزانی که طرح در مورد آنان اجرا نگردیده، در انجام دادن وظایف و تنظیم رفتارشان، احساس مسؤلیت بیشتری از خود نشان می‌دهند. همچنین در این پژوهش مشخص شده است که یکی از عوامل مهم رغبت و گرایش والدین دانش‌آموزان این مدرسه، وجود طرح ارتباط برای نظم‌بخشی به عاداتهای خوب در رفتار دانش‌آموزان بوده است. این امر ما را امیدوار می‌سازد که اگر طرح به‌خوبی اجرا گردد، می‌تواند در رفع مشکلات و ایجاد عاداتهای مطلوب در رفتار دانش‌آموزان مفید واقع شود.

پیشنهاد

در مرحله اول، این طرح می‌تواند به صورت آزمایشی در مدارس نمونه اجرا شود و از طرف مجمع کارشناسان، نقیصه‌های احتمالی آن رفع و اصلاح گردد و سپس در صورت موفقیت، به تدریج در مدارس کشور اجرا شود. در ضمن، لازم است برای مجریان طرح مزایای ویژه‌ای در نظر گرفته شود.

همچنین با توقعات و انتظارات بالای راتحت فشار قرار ندهیم. برای درونی شدن یک ارزش و عادت کردن به آن، نیاز به زمان و صبر و تحمل از طرف پدر و مادر و معلم است. همواره سعی کنیم زمینه انجام دادن کار نیک را برای دانش‌آموزان فراهم نماییم. توان و ظرفیت کودکان را در نظر بگیریم و کوچکترین عمل و تلاش آنان را بپذیریم و به آن ارج ندهیم. هرگز آنان را در موقعیتهای نامناسب، به کارهای سخت و دشوار مجبور نکنیم.

۷- در صورتی که در دفترچه‌های یادداشت باعلامت‌های غیرواقعی روبه رو شدیم، قبل از نشان دادن هرگونه عکس‌العمل، علت را جویا شویم و با برقراری ارتباط و تبادل نظر میان خانه و مدرسه علت را کشف کنیم. هرگاه علت بر طرف شود، معلول هم خود به خود از بین خواهد رفت.

ویژگی مورد اجرای طرح

۱- دانش‌آموزان دوره ابتدایی در مرحله اول و دانش‌آموزان دوره راهنمایی در مرحله دوم.
۲- شمار دانش‌آموزان کلاسها، از ۲۵ تا ۳۰ نفر بیشتر نباشد و هر چه دانش‌آموزان کمتر باشند، امکان رسیدگی به وضعیت آنان بیشتر خواهد بود.

۳- والدین، معلمان و مربیان باید کاملاً به اهمیت طرح و لزوم اجرای آن معتقد و پایبند باشند و داوطلبانه برای همکاری و اجرای طرح پیش قدم شوند.

یافته‌های حاصل از پژوهش

این طرح به مدت پنج سال در مدرسه ابتدایی توحید قم به مرحله اجرا گذاشته شد. با